

A magyar pénzügyi szektor és az EU

BOTOS KATALIN*

A Közgazdasági Társaság a bankrendszer 20 éve címmel. Konferenciát rendezett 2010 végén.

Áttekintették a bankok, biztosítók fejlődését, felügyeletének főbb kérdéseit, s megállapították, hogy a magyar pénzügyi szektor napjainkra egyértelműen az Európai Unióba integrálódott.

Ezt bizonyította Patai Mihály előadása a magyar pénzügyi szektorról. Erre az előadásra is támaszkodva vizsgáljuk meg a magyar pénzügyi rendszer beágyazottságát az Európai Unióba.

Kulcszavak: bankok piaci részesedése és tulajdonosi összetétele, hitel-betét mutató, devizakölcsönök.

*

Ha megnézzük a vezető magyar bankok piaci részesedését és tulajdonosi összetételét azt állapíthatjuk meg, hogy a vezető magyarországi bankházak tulajdonosai döntően európai házak: KCB, ERSTE, Bayerische Landesbank, Raiffeisen Bank, Unicredit bank ... Az OTP a magyar piacvezető bank, mérleg - főösszege egy-negyedét teszi ki a magyar bankok összesített mérlegének, ugyanakkor nem minősül valamely külföldi bankház leányvállalatának. Privatizációjánál a bank menedzsmenete saját javaslatot tett le a kormány asztalára, s ebben jelentős külföldi tőkebevonás mellett a kárpótlási jegyek révén történő részvény-szerzés, a dolgozói részvények, a társadalombiztosításnak juttatott részvények is szerepeltek. Ezzel az OTP megmaradt magyar banknak Tulajdonosai között is vannak külföldi befektetők, de- mint láttuk- nincs domináns bankház birtokában. A bankok többsége azonban leánybank, ennek minden előnyével és hátrányával. Előnyei közé tartozik a hitelvonalak biztosítása, aminek jó tesztje volt a jelenlegi válság. A legnagyobb európai bankházak kivették részüket a válság-kezelésből, tőkeemelés, likviditás biztosítása révén. Az is igaz, hogy amikor a világméretű problémák jelentkeztek, tapasztalható volt egy gyors kivonulás, likviditás-szűkítés is. Az IMF és az EU felszólítására azonban eleget tettek a szándéklevelekben a kért vállalásoknak.

Fizetik a bankadót is, bár nem nagy örömmel, de belátva, hogy ezt más országok is felvetették (éppen napirenden van a bankadó harmonizálásának szükségessége az EU-ban). S ha valahol, hát nálunk feltétlenül indokolt a dolog. A bankszektor nálunk valóban az EU szintje fölötti profitokat realizált. (2005 körül 70-80%-kkal magasabb volt a magyar bankok reál ROE mutatója /*return on equity*/, mint a z EU bankjaié. Költség/bevétel arány 2006-ban pl 48% volt, szemben az osztrák-német-olasz bankok 60% körüli értékével. Nálunk tehát jelentős profitra tehettek szert a bankok- s így az anyabankok is- jogos is, hogy most helyt álljanak...)

Hasonlóan a bankszektorhoz, a vezető magyar biztosítók tulajdonosai is európai házak. Itt a piaci rész tekintetében az Allianz van az élen 22%-kal, majd a Generali-Providencia követi, 15%-kal. A sorban többen versengenek közel azonos részesedéssel: Groupama Garancia, Aegon, ING, s még néhány kisebb biztosító.

A tőzsde tulajdonosai között is a CEESEG Akziengesellschaft 5045%-kal többségi tulajdonos, de az Österreichische Kontrollbanknak is van benne 18,35 %- Soha nem ment a 30 % fölé a belföldi befektetők aránya a tőzsdei részvényekben. A budapesti értéktőzsde fő vevői tehát alapvetően európai befektetők.

A bankrendszer kezeli a lakosság betéteit és hiteleit. Hagyományosan a betétállomány az elmúlt húsz évben több-kevesebb stabilitást mutatott, azt követően, hogy a rendszerváltozás után kissé megcsappant. A 25%-os betétállomány a GDP-hez viszonyítva hosszabb ideig bőven fedezte a lakosság hitel-igényét, amely 1998 körül volt a legalacsonyabb szinten(3, % a GDP-hez viszonyítva.) A 2006-tól kezdve a betétállományt meghaladó szükséges pótlólagos likviditást a külföldi tulajdonosok biztosították magyar leánybankjaik számára

A bankszektor hitel-betét mutatója 2001-es 81%-ról 2007 közepére 160%-ra emelkedett, a fellendülő devizahitelezés hatására, majd 2010 augusztusára kissé csökkent, 147%-ra.

Ami a magyar *vállalatokat* illeti, forrásbevonásuk szerkezetében az elmúlt 15 évben óriási változás állt be. Míg 1995-ben nagyjából azonos arányú volt a deviza-finanszírozás és a hazai finanszírozás aránya, ez napjainkra erőteljesen megváltozott. Megnövekedett a hazai bankoktól felvett devizakölcsönök aránya is, bár közel akkora méretű a direkt külföldi finanszírozás is. A külföldi finanszírozás azonban jobbra az anyavállalati kölcsönök formájában jelentkezik. Ez a finanszírozási forma mutatta a legnagyobb növekedést az elmúlt 15 évben. A hazai bankoktól felvett forinthitelek aránya százalékosan visszaesett. Úgy is mondhatjuk, hogy a bankok nemigen hitelezik forintban a magyar vállalatokat. Nincs is nagyon miből, mert a magyar megtakarítások- átlagosan- meglehetősen alacsony szinten voltak az elmúlt másfél évtizedben. Hiszen a hazai bankok tevékenysége a *lakosság* felé fordult, s a háztartások lakáshitel-állománya- először forintban, majd devizában jelentősen megemelkedett az elmúlt évtizedben. A devizában történő hitelezés 2003 után nő meg. Nyilván ez összefüggésben van a lakáshitel-kedvezmények megszorításával, amelyek az első Orbán kormány után bekövetkeztek. A bankok is, ügyfelek is kaptak a lehetőségen, hogy olcsó volt a pénz a nemzetközi piacokon. Megindult a deviza-lakáshitelek özöne- nálunk is, (nemcsak az USA-ban) A háztartások összes hitele 2010 elejére a GDP-nek mintegy 35%-át tette ki, mintegy 25%-pont. Azaz, a GDP egy negyedét kitevő nagyságú a devizában fennálló lakossági hitelállomány. Szorosabban nézve ezen belül a lakáshitel-állományt, az a GDP 16%-át teszi ki, s ebből 10% pontnyi a devizában felvett hitel, aminek túlnyomó többsége svájci frankban áll fenn.

Összefoglalóan megállapíthatjuk, hogy a magyar bankrendszer európai. Most már csak az hiányzik, hogy a bérrendszer is európai legyen- akkor nyilván számos kérdést könnyebben lehetne megoldani e válságtól sújtotta országban. Ennek megteremtése azonban korántsem egyszerű feladat. Félő, hogy az éles nemzetközi versenyben, a nemzetközi finanszírozásnak való nagy kiszolgáltatottságunk közepette ez csak lassan emelkedhet. Az EU-ba való valódi integrálódásunk azonban csak a két-körös Európa megszűnésével érkezhetsz el. Erre még várunk, egyelőre.

*

**A szerző egyetemi tanár, SZTE GTK Pénzügyek és Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Intézete professzora.*

*

<http://www.southeast-europe.org>
dke@southeast-europe.org

© DKE 2010/4.

Figyelem! Kedves kutató! Ha erre a tanulmányunkra hivatkozik, vagy idézi annak egy részét, kérjük, küldjön erről egy email-t a főszerkesztő részére a dke@southeast-europe.org címre. *A tanulmányt a következőképpen idézze:*

Botos Katalin: A magyar pénzügyi szektor és az EU. *Délkelet-Európa – South-East Europe International Relations Quarterly*, Vol. 1. No. 4. (2010 tél) 2 p.

Együttműködését köszönöm. *A főszerkesztő*